

BAJAI FÜGGETLEN ÚJSÁG

POLITIKAI HETILAP

A bajai függetlenségi és 48-as párt hivatalos közlönye.

Megjelenik minden szombaton.

Kiadó: ifj. Wagner Antal könyvkereskedő.	Felelős szerkesztő: Dr. Valentin Emil	Főszerkesztő: Dr. Rajk Aladár	Főmunkatárs: Dr. Nyiraty János	Előfizetési árak: Egész évre 6 kor. Fél évre 3 kor. Negyed évre 1:50. Egyes szám ára 12 fillér.
---	---	---	--	--

Március idusa.

„Mult és jövő nagy tenger egy kebelnek, megférhetetlen oly kicsiny tanyán.“ A dicső mult a lelket a nemzeti büszkeség szédítő magasságába emeli, a jövő reménytelen, aggasztó volta leveri a szívet; büszke öntudat és reményvesztett aggodalom pedig valóban megférhetetlen egy kebelnek kicsinyke tanyáján. Ellentétes érzelmeknek árja tódul lelkemre alkotmányos szabadságunknak születésnapján, március tizenötödikén, bánatos örömmel ünneplem e nevezetes évfordulót.

A mult fölemel. Lelkem előtt elvonul a magyar nemzet egész történelme. E nemzeté, mely idegenül áll Európának népei között, kisdud szigetként a nála sokkalta hatalmasabb nemzetek között. Származása, nyelve, szokásai elkülönítik őt a többi népfajoktól; fajrokona nincs, kire támaszkodhatnék, s ha voltak is szövetségesei, azok látták hasznát e frigynek. Harcaiban magára maradt, a békében saját emberségére kellett hagyatkoznia. És e nemzet fája mégsem sorvadt el,

„És annyi balszerencse közt
Oly sok vizsály után,
Mégfogya bár, de törve nem,
Él nemzet e hazán.“

Az őskor hódítóit csak kérésztü birodalmat alkottak; Nagy Sándor öröke alig élte őt túl; a római sas nem csatogtatta oly félelmetesen hatalmas szárnyait a második évezred elején, mint az elsőben; Nagy Károly frank birodalma csak egy emberöltőig tartott; V. Károly országában nem nyugodott le a nap, de egy-két évtized multán leáldozott magának e mesés hatalomnak napja — és a magyar nemzet túlélte a tatárjárást, a török veszedelmet, a német önkényt, az orosz inváziót, s a második ezredév küszöbén „él magyar, áll Buda még . . .!“ Mily bámulatos szívósság, mily törhetetlen erő lakik e nemzetben, hogy bár „hollószárnyaival lebegett a zordon enyészet“, s „pusztító erejét rá viharozta dühe“ — számtalan külső és

belső ellensége mégsem tudta megásni azt a sirt, hol nemzet sülyed el. Igaz,

„Tombolt a vész irtóztató erővel,
A végítélet végórájaként, —

de hullámai megtörtek a magyar nemzet érckebelén,

„És im, mi élünk még és nem halánk meg,
Csak meghajoltunk, de el nem törünk!“
(Petőfi.)

És mi a magyar nemzet eme csodás fönmaradásának a magyarázata? Mi fejti meg e talányt, mely a gondolkodó elmét megragadja akkor is, ha nem tartozván e néphez, ítéletét a nemzeti öntudattól függetlenül iparkodik megalakítani?

A gondviselésen kívül, mely minden nemzetnek kiosztotta szerepét a világtörténelemben, e kérdésre csak *a magyar nép életrealósága* adhatja meg a teljes és kimerítő választ. Csakis e népnek faji kiválósága érteti meg az idegenül érző és gondolkozó emberrel is, hogy miért nem bukott el a magyar nemzet a mult századoknak külső és belső küzdelmeiben.

Élterealóság, faji kiválóság — de van-e vajjon tartalmuk is e szavaknak? Miben áll a magyar nem történelmi életrealósága?

Háboruban vitézség, békében törvénytisztelet és alkotmányos érzés, szóval a szónak ősi értelmében vett lojalitás: ez a magyarnak nemzetfönartó ereje a multban. Miként egykoron Áron és Hur megtámogatta a hegytetőn imádkozó Mózesnek karját, hogy el ne lankadjon, míg József lenn a völgyben győzedelmet aratott az amalekiták fölött: ugy támogatta a magyart is a vitézség és a lojalitás, a törvény és alkotmány tisztelete, győzelemre segítve őt a nehéz tusákban, fölemelve őt végzetesnek látszó elestéből.

És e nemzeti életrealóságnak, e törvény- és alkotmánytiszteletnek egyik legragyogóbb emléknapja a *március tizenötödike*, alkotmányunk ujjaszületésének napja, amidőn a nemzet felelős

kormányt és parlamentáris képviseletet nyert, amidőn ledőlt az ur és jobbágy közti társadalmi választófal, amidőn Erdély újra egyesült az anyaországgal, amidőn a sajtó- és gyülekezési szabadság megszüntette a cenzúra gyámságát. Eljött a jobb kor, el kellett jönnie, régi dicsőségünk fönksze uj életre kelt: dicső napok voltak ezek, s büszke örömmel tölti el lelkemet, ha a magyar géniusznak e titáni munkájára gondolok. Azt mondja a költő e napnak vivmányairól:

„S te szívem, ha hozzád férne,
Hogy kevély légy, lehetnél.“

(Petőfi.)

Nagyon is szívemhez fér a kevélység, büszke vagyok arra, hogy ily dicső multtal bíró nemzethez tartozom. Nem kérkedés ez, nem alaptalan sovinizmus, hanem a letűnt idők leáldozott napjának alkonyi pirja a magyar lélekben.

Ám a nemzet nem élvezhette zavartalanul a márciusi napok gyümölcsseit. A bécsi olimpus nem bocsátotta meg a magyar Prometheusznak, hogy az alkotmányos népszabadságnak fáklyáját kicsikarta tőle. Világosnál kialudt e fáklya fénye, és csakhamar

„Megjön az éj, szomorúan feketednek az ormok, az élet
Elnyugszik . . . .“

De nem végkép. E nemzet életerejét a világosi tragikum sem olthatta ki, *e nemzet önnönmagában bírja éllelő elemét*, e nemzetnek élnie kell!

* * *

Mult és jövő nagy tenger egy kebelnek. Mult és jövő ellentétes érzelmeket kelt a lélekben. A régi dicsőség, a lélekemelő mult e napon örömmel tölti el a honfiszívet; *de minő lesz a jövő?*

Fájó kérdésre fáj a felelet is. A jövő, a közel jövő, a sivár jelenből kevés biztatást merithet. A márcziusi napok drága szülötte, az alkotmány, veszedelemben van. Amit Sajó, Mohács és Világos tönkretenni nem birt, azt a régi magyar átok, a visszavonás, az egyenletlenség teszi kérdésessé. Gög, nagyra- vágyás, hatalmi ösztön és féltékenység

felkinálkozik egy törvénytelen rendszernek szolgájává: most is, mint mindenkor, a magyarnak legnagyobb kártevője, legveszedelmesebb ellensége a magyar.

A muszkavezetők magva nem szakadt, a megyefőnökök fölkeltek disztelen sirjokból. Az epigonok korát éljük, a törpe nép elfelejti az ősz nagyságát, az elfajult kor nem jár a hős elődök nyomában, az új szövétnek tüzeit nem a régi fénynél gyűjtják meg. Hát azért vívták ki a történelem legendás alakjai az alkotmányt, hogy oly emberek kezeljék, kik rajta kívül állnak? Azért nyertünk felelős parlamentáris miniszteriumot, hogy annak jogain és kötelességein királyi biztosok osztozkodjanak? Azért van gyülekező szabadságunk, hogy egy szobrot is csak lopva, éjjel, titokban lehessen megkoszorúznunk? S a népképviselőket ma nap már fullajtárok is megakaszthatják törvényes működésében? S a sajtószabadságnak nem sirásója-e az éjjeli ügyész? És közömbösen nézzük e, hogy a negyvennyolcadiki alkotmány miképp fejlődik vissza?

Gyászos akkord vegyül az ünnepi hangulatba, fekete fátyol borul a trikólóra. De a gyász nem vigasztalan, a fátyolon is keresztül látszik a zászló, főleg annak harmadik színe, a *reménység* zöld színe. Igen, a magyar nép, a multból vigaszt, biztatást meríthet a jövőre. E nép nem vesztet el most sem, a jelen idő csak tűzpróbája alkotmányunknak, nem pedig elhamvasztó máglyája. Ne féljünk, a márciusi elvek kikeletje nem várthat magára sokáig, bármint akarják is azt késleltetni. Ha el is borul a jövőbe vetett tekintet,

ujra földerül, ha a multakhoz fordul. A mult a jövőnek záloga, március idusának emléke amint megóv a tehetetlen kétségbeeséstől, úgy kitartó tettekre is serkent minden igaz hazafit, ki magáévá teszi a költőnek szavát:

„Hű egység tartsa össze fiait,
Hogy leküzdje észak rémes árnyait;
Künn hatalmas, benn virágzó és szabad,
Bizton álljon, sérthetetlen jog alatt!
(Vörösmarty.)

Magyarász Fere...ez.

Rajk Aladár beszámolója.

Ezer és ezer lelkesült ember előtt tartotta meg vasárnap Rajk Aladár volt országgyűlési képviselőnk a „Bárány“ szálló nagytermében beszámolóját.

Sok száz ember óhajtott még bejutni a terembe, azonban nem lehetett és így kénytelenek voltak eltávozni. A teremben levő emelvényen már féltizenegy óra felé foglalt helyet Drescher Gyula pártelnök, ki is üdvözölve a polgárokat, megtette a rendre vonatkozó és egyéb intézkedéseket.

Pont 11 órakor érkezett meg Rajk Aladár kíséretével, az egész utvonalon óriási éljenzéssel kísérve Megható volt, hogy abban a pillanatban, a midőn Rajk az emelvényre lépett, mintha a közönség előre megbeszélte volna, felállott és a Kossuth nótát elénekelt. Dr. Nyiraty János alelnök emelkedett ekkor szólásra, a következőket mondván:

Tisztelt polgártársak!

Egy éve mult annak, hogy nagyságos dr. Rajk Aladár tisztelt és szeretett barátunkat nagy lelkesedéssel, egyhangúlag Baja város országgyűlési képviselőjévé választottuk. Egy éve mult csupán! De ez az év örök emlékü marad és kitörölhetetlen nyomokat hagy hazánk történetében, mert oly eseményeket vetett felszínre, melyek míg egyrészt alapos

reményt keltettek az igaz hazafiak szívében az iránt, hogy Magyarország függetlensége néhány lépéssel előre halad a megvalósulás útján, másrészt a magyar alkotmány és vele a magyar állami létezés végveszedelmének csirait hordták méhükben.

Régi, szinte kötelességgé jegecesült szokás az, hogy az országgyűlési képviselők az országgyűlés és a maguk működéséről időnkint beszámolnak választóiknak. Százszorosán fontos és kötelességszerű ez a beszámolás a jelen viszonyok között, midőn az alkotmányos független Magyarország létének vagy nem létének kérdése tölti el aggodó lelkeinket.

Szeretett képviselőnk beszámolójának a meghallgatása céljából hivta e napra össze a bajai függetlenségi és 48-as párt Baja város polgárait és midőn a gyűlést ezennel megnyitottam nyilvánítom, felkérem nagyságos dr. Rajk Aladár urat, kegyeskedjék beszámoló beszédét elmondani.

Rajk Aladár:

Tisztelt Polgártársak!

Kedves barátaim!

Beszámolóim meghallgatása végett jöttetek össze tisztelt polgártársaim. Egy éve mulott csak, hogy megtiszteltetek személyemet bizalmatokkal, az öt évre terjedő ciklus azonban már egy rövid esztendő alatt a végéhez jutott. És ma azon szomorú kötelességgel állok előttetek, hogy egy teljesen meddően mulott év után beszámoljak arról, hogy ezen év alatt mit tettem az ország, a haza érdekében. Egy évvel ezelőtt, amidőn a képviselőválasztás lezajlott, azon párt, amelynek én egyik szerény közkatonája vagyok, úgy került ki a választásból, hogy az országgyűlésnek leg-erősebb, legtekintélyesebb pártja lett. Duzzadó tetterővel ment a függetlenségi párt az országgyűlés megnyitására, de a lefolyt, igazán szomorú év alatt nem tettünk semmit, ha csak azt nem, hogy vagy 10—15 ször fel-

TÁRCA.

Ünnepi beszéd.

A bajai főgimn. 1906. márc. 15-iki ünnepélyen elmondotta: dr. Nyilasi Rajmund.

Igen tisztelt ünneplő Közönség!

Az élet küzdő homokján kettős fegyverrel folyik a harc. Egy felől a szemben álló s egymással farkasszemet néző ádáz ellenségek a durva, nyers kardokat szorongatják kezükben, a másik részen, a szellemek küzdelmében, a gondolat, a tudás és érzelem világában, ott hol az eszmék, a szélső világnézetek kerülnek egymással szembe, a fegyverek is finomabbak, szinte szellemiek. Az egész arzenál mindössze 32 ólombetűből áll. Mily szürke semmisség, mily jelentéktelen készlet, mennyire igénytelen fölszerelés. És a velük megharcolt küzdelmek eredménye és következményei mégis mennyire általánosak, egyetemesekek! Ez a 32 szürke katona alakította át a földet, a világ képét újra alkotta. A nagy eszmék, a fenséges gondolatok, a mély érzések a monacoi, liliputi katonaság oltalma, őrizete alatt és közvetítésével jutnak el a világ egyik sarkától a másikig. Megostromoltak bevehetetlennek vélt erődöket, ledöntöttek századok viharával dacoló bástyákat, a közéletből, a közfelfogásból kiirtottak belerosz-

dásodott balvéleményeket, megcsontosodott nézeteket; fényükkel bevilágítottak a sötét butaságnak ócska lim-lommal telített oduiba, utjukat egyengették az egész közéletet fermentáló nagy eszméknek, röviden a költő szerint megteremtették a kort, mely szabad szót ad a rejlő gondolatnak.

Igen, új kort teremtett a sajtó, a toll hatalma; kort, melynek éltető eleme, levegője a szabadság, ez a minden emberi eszmének legszebb, legnemesebb kincse, legérettebb gyümölcse. E nélkül az ember híjával van lényé szerinti méltóságának; ennek gondolata hevit nagy tettekre, kelt magasztos érzelmeket, gyűjt nemes szenvedelmeket. Méltán és találon nevezik a sajtót nagy hatalomnak. Valóban az a sajtó, hatalom, mellyel számolni kell minden más hatalmasságnak s melyet már ki sem kerülhet meg, ha ez életben nagyot, maradandót s üdvöset akar létesíteni.

Mint az emberiség minden közös kincse, úgy a sajtószabadság is hosszas, elkeseredett harcoknak az eredménye, melyeket a nyers erőre támaszkodó hatalommal kellett megvívniok az eszmék bajnokainak. Érezte, sejtette, mi több, tudta az anyagi erőn nyugvó hatalom, hogy a toll ereje kezdi ki először a népekre sulyosodó, nyomasztó tekintélyét. Védekezik is, ahogy tud: rendőri zaklatásokkal, üldözéssel; majd felállítja őrszemül leggyűlöletesebb intézményét: a *cenzurát*. Mennyi torturán és retortán kellett keresztül menni

egy kis cikknek, míg megkapta az: *imprimatur-t*! S ha a nagy pápaszemű cenzor rá is irta ezt a szót, sokszor nem volt köszönet benne. Mire a szerző visszakapta művét, úgy kiceruzázták, korrigálták, annyit töröltek benne, hogy rá sem ismert szellemi szülőttére. Annyira el volt ez sokszor torzítva, hogy nem volt érdemes a nyomdafestékre, hisz ép azokat az eszméket, gondolatokat húzták ki gonosz kezek, melyek miatt a mű iródott, melyek a köznek voltak szánva, hogy hassanak, tudást, világosságot árásszanak, fölrázzák, öntudatra keltsék a tömegeket, tudatára ébresszék a népeket a bennük szunnyadó hatalmas szellemi és erkölcsi képességeknek. Mily isteneknek való látvány a toll és kifent kard élet-halál küzdelme!

Ezt a dicső harcot megvitta nemzetünk is, melyet balsorsa fűzött egybe oly hatalmasággal, mely hideg és részvétlen volt minden szenvedéseiről, örömeiben nem tudott osztozkodni, gyásza érthetetlen volt előtte. A haladás minden lépését szívós kitartással kellett kicsikarnia, nemzeti érzésének, ősi intézményeinek tiszteletben tartását kieroszakolnia. Az átalakulás korának fényes eseményei a jelen sivar, szomorú, napokig kiáltó bizonyítékai mindennek. Nincs szándékom az egyes mozzanatok körülményesebben eszlelni, csak egy-két vonásban mutatok rá a kimagaslóbb tényekre.

A legnagyobb magyar, *Széchenyi István* ez a

utaztunk Budapestre, hogy meghal-
gassunk egy királyi kéziratot, amely-
ben a király kedvelt hiveit, a magyar
országgyűlést egybehívja és ismét
hazaküldje. Nem tehetünk semmit,
mert a király a saját akaratát a nem-
zet akarata fölé helyezni jónak látta.

És minthogy a nemzet jogairól le-
mondani nem volt hajlandó, követ-
keztek a törvénytelen intézkedések
egész láncolata. És a nemzet fájó
szívvel, csalódottan látja, hogy a ki-
rály, kit 38 éven át a legalkot-
mányosabb uralkodónak mondtunk,
megvonja szeretetét a nemzettől, mert
jogokat akar, mert a nemzet élni és
fejlődni kíván. Jött hát a jog helyett
az erő uralma, törvény helyett a szu-
rony. Legfontosabb alkotmányjogi ga-
ranciális törvényeinket tönkre tették,
kijátszották.

A meg nem szavazott adók felett
rendelkezik a kormány, az ujoncmeg-
ajánlási törvényt kijátszották, úgy,
hogy ezer és ezer póttartalékost hívtak
be aktív szolgálatra, nyomorba űzve
ezek családjait. Reánk küldötték a
véghetetlen nyomor és szenvedés min-
den válfaját.

A miniszteri felelősséget a folytonos
elnapolással az országgyűlés nélküli
kormányzással, semmivé tették.

A sajtó szabadságot eltűntették az
éjjeli ügyész rendszeresítésével és már
behozták az előzetes cenzurát is. Meg-
akadályozzák a lapok szabad ter-
jesztését.

Gazdasági érdekeinket az osztrák
érdekeknek rendelték alá és 10 évig
lehetetlenné tették, hogy önállóan ren-
dezkedhessünk be, azzal, hogy a kül-
földi államokkal kötött szerződéseket
minden törvény ellenére rendeleti uton
léptetik érvénybe.

Az országgyűlés munkaképtelensé-
gének oka, hogy a király nem ismeri
el az ő akaratával egyenrangú ténye-

zőnek — nemzeti akaratot. A válság
nem egyéb, mint ezen két tényezőnek
harca az érvényesülésért. Addig, amíg
a nemzeti akarat hordozójaként egy
mindenre kész szolgálalkü többség
állott rendelkezésre, addig nem volt
összeütközés, nem volt ellentét, nem
volt erőszak. Az egyeduralmi akarat
kényelmesen uralkodhatott; megadták
neki az alkotmányosság külső jeleit,
díszét és tekintélyét.

De a mint olyan többség állott elő,
mely ezt a szégyenletes szerepet vissza-
utasította s nem adta magát oda vak,
engedelmes eszközül az abszolút aka-
ratnak, tisztázódott a helyzet, kitűnt,
hogy nálunk lényegében sohasem volt
más, mint abszolútizmus: a parlamenti
többség olajával szagtalanított abszo-
lutizmus. Az eddigi küzdelem csak
előcsatározás volt, melyben az ellen-
felek tájékozódtak egymás erejéről,
hadállásáról és kipróbálták a saját
fegyverek erejét. Az eddig szerzett
tapasztalatok alapján kell elkészülnie
a döntő haditervnek, amelynek meg-
állapítását bizza a nemzet azokra a
kipróbált jellemű és tudású hazafias
férfiakra, akik a vezérlőbizottságban
helyet foglalnak. Akár a harc folyta-
tását, akár fegyverszünetet határoznak,
kövessük az ő utmutatásukat, mert
meg nyugodhatunk, amit ők az or-
szág üdvére helyesnek találnak.

A beszédet a hallgatóság folytonos he-
lyeslésekkel és éljenzésekkel kísérte. A
nagyhatású beszéd befejezése után dr.
Nyiraty a következő talpraesett tempe-
ramentumos beszéddel befejezte az ülést:

Tisztelt polgártársak!

A mai gyűlésnek egyetlen programja
a képviselői beszámoló volt.

Mielőtt azonban a gyűlést bezárnám enged-
jék meg nekem, hogy néhány szónak a ma-
gam lelkéből is hangot adjak.

Amint Dr. Rajk Aladár barátunk imént el-
mondott remek beszédében kifejtette, szomorú
idők sötét korszaka veti árnyékát szegény,
sokat szenvedett Hazánkra.

Az a nehéz szó, ami Klopiból repült át
hozzánk, és amely már annyiszor ismétlődött
jelen alkotmányunkért és Hazánk jólétéért
folytatott jogos és törvényes küzdelmünkben
— az a nehéz császári szó, hogy »soha«, mint
fenyegető viharfelhő, sötét szárnyuhogással
lebeg fölöttünk szüntelenül, — hogy eltakarja
előlünk az alkotmányosság éltető napsugarait.

A cézári abszolútizmus vigasztalan éjsza-
káját jelenti ez, melyből mintha már előlebeg-
nének a multak rémképei, — mintha kihal-
latszanék belőle az aradi sáncok bitófáinak
apostol-gyilkoló rémes csikorgása — mintha
a Neugebeide udvarán dörrenő puskaövek
fájó visszhangot keltenének, szívünkben —
mintha már hallanánk a bresciai hyéna vér-
szomjas ordítását... De ez nem riaszt meg
minket! Csak a gyávák rettennek meg a mul-
tak rémképeitől — a küzdelem közelléte csak
edzi, erősíti az igazi férfiak bátor lelkeit!

És én megvagyok győződve arról, hogy
Baja város hazafias polgárai nem rettennek
vissza a küzdelemtől, midőn annak ideje el-
érkezik, hanem hazaszeretetükben, férfias ki-
tartással, elvhűségükben törhetlen bátorsággal
példát fognak adni Magyarországnak összes
népeinek.

És megvagyok győződve arról, hogy a be-
következő képviselő választás acélos össze-
tartásban és még nagyobb táborban fog együtt
találni bennünket, mint voltunk eddig.

És meg vagyok győződve, hogy se meg-
vesztegetés, se presszió, se ijesztgetés, se bár-
miféle eszköze az erőszakos hatalomnak nem
fog bennünket 48-as elveinktől eltántorítani
— aki pedig zászlónkat bármi piszkos érdekért
cserben hagyja, az legyen »becstelen!«

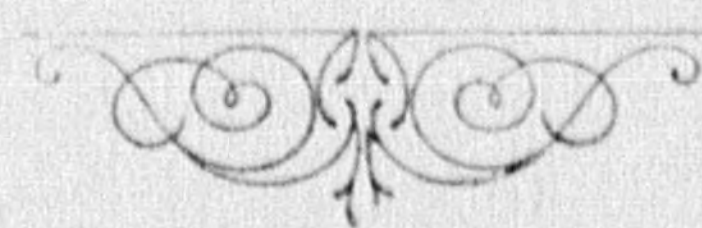
És ha majd ilyen szilárd, ilyen szent össze-
tartásban talál bennünket a nagy üzenet —
melynek hívó szavára »mindnyájunknak el
kell menni«, — akkor a magyarok hatalmas
Istene legyőzhetlenné teszi küzdelmünket.

minden ízében arisztokrata és lojális férfi, a
tettek nagy embere tollal fog hozzá az átala-
kulás nagy munkájához. Egy szenvedély:
fajának lángoló szeretete vezeti, irányítja
pennáját. Saját szavai szerint »az emberiség-
nek egy nemzetet megtartani, sajátosságait mint
ereklyét megőrizni, szeplőtelen mineműségei-
ben kifejtteni, nemesíteni erőit s így egészen
új, eddig nem ismert alakokká kiképezve,
végcéljához, az emberiség feldicsőítéséhez
vezetni« ez volt élete célja, szinte rögeszméje.
Ez volt programja küzdelmes életének, rugója
nagy tetteinek, sugalmazója hatalmas, eszmék-
ben oly dús irodalmi alkotásainak. Fölkarolt
mindent, mit e célhoz vezetőnek ismert föl,
adáz gyűlölettel, az ő egyéniségét sajátosan
jellemző, maró gúnnyal támadt azok ellen,
akik e téren tényleg vagy látszólag ellentett
álláspontot foglaltak el. Opportunisták állás-
pontja idézte föl ellene a végzetet, okozta
tragikumát. Nagy terveit simán, az udvar és
kormány beleegyezésével akarta megtestesi-
teni. Így jutott félszeg helyzetbe. Fönn reform-
eszméi miatt gyanakodtak rá, lenn ingadozása
tette népszerűtlenné. Legnemesebb intenciói-
nak félreértése, önzetlen szándékainak lebe-
csülése, az álom képbe illő rohamos átalakulás,
majd a forradalmi események gyors torlódása,
mely mindent, mindent eltemetni, megsemmi-
síteni látszott, megbillentette nagy szellemének
egyensúlyát. Még csak egy kiméretlen lépés
volt hátra a hatalom részéről: a döblingi

házkutatás, melyet a sárgakönyv, a *Blick* szer-
zőjénél ejtett meg a rendőrség, s eldőrdült a
végzetes pisztoly, melynek füstjében egy me-
rész, nagyratörő szellem szállt el porhüve-
lyéből mint a sajtószabadság vértanúja.

Amit Széchenyi megkezdett, azt folytatta
lángolóbb buzgalommal, hatványozott ener-
giával az újabb magyar történetnek legendás
alakja: *Kossuth Lajos*. Ő alapította meg tulaj-
képen hirlapjaival a magyar publicisztikai
irodalmat; természetes tehát, hogy amint az
uttörő munkából, úgy a szókimondásért, a
szólásszabadságért foganatosított üldözésekből
is legbővebben neki jutott ki. A rendőrség
folyton zaklatja, a nádor megfeddi, lapját be-
tiltja, anyagi javakkal kecsgetik, hogy irá-
nyától eltérítsék, hangjának mérséklésére bir-
ják. A szilárd jellemű, törhetetlen erejű férfiú
nem tántorítható meg. Ennyi sikertelen ki-
sértés után a hatalom egyszerűen elfogatta
a nagy embert s börtönbe vetette. Ez két-
ségkívül az elnémitásnak a legkényelmesebb
módja. És kivüle még hányan részesültek
benne! Említsem-e a nagyreményű ifjút, a
fiatalság vezérét, *Lovassy Lászlót*, aki fogsá-
gából kiszabadulva elborult elmével tér vis-
sza övéi körébe mint testi s lelki roncs?
Benne egy szép reményekkel kecsgető jövőt
semmisített meg az erőszak, derékon törve
a pályát, mely kitudja, hová visz vala?...
Avagy szóljak-e a szólásszabadság rettenhe-
tetlen hősről, a nagy Wesselényi báróról,

akit ugyancsak börtönbe juttatott a hatalom,
ahonnan mint világtalan vak lépett újra a
világba?... Minek folytassam e szomorú
tények felsorolását? Hisz mindnyájan ismer-
jük a történetet, mely szakadatlan sorozata ez
elszomorító láncolatnak. Szálljon vissza kép-
zeletünk derűsebb képre: 1848. évi március
15-re, arra a napra, mely letépte a gondo-
latra nehezedeő bilincseket, szabad szárnyalást
adott az eszmék magasba törő röptének.
Emlékezzünk hazánk azon lelkes ifjairól, akik
merész tettvágytól sarkalva vértelen forrada-
lommal zúzták szét az eszmék rabláncait, s
akiknek kortársait — sajnos — csak ily kis
számban van szerencsénk itt, az ifjúság köré-
ben üdvözölhetni. Köszönetet mondok nekik
az intézet, az önképzőkör nevében szíves
megjelenésükért, azért a nagylelkű alapítvá-
nyukért, melyet tettek az ifjúság részére, s
amellyel nevüket gimnáziumunk annaleseiben
megörökítették. Az ő szellemük irányítsa
tetteinket, az ő lelkesedésük hevítse szívünket,
az ő törhetetlen bátorságuk vértelmezze, acélozza
akaratumkat: akkor nincs mit félnünk a külső
és belső ellenségtől. A magyarok Istenének
őrszeme pihen fölöttünk; az ő hatalmas keze
támogasson súlyos napjainkban, juttassa dia-
dalra szent ügyünk véráztatta, tépett zászlóját.

Tisztelt polgártársak!

Még néhány szavam van hozzátok! Amiket itt hallottatok, zárja mindenki szívébe és ne feledje el soha! Most azonban oszljunk szét csendben, minden rendzavarás nélkül. Ne adjunk alkalmat a hatóság beavatkozására, ami rontaná ennek az ünnepélynek a komoly méltóságát. Isten áldjon meg benneteket.

A közönség éljenezve a leglelkesebb hangulatban a Kossuth-nóta hangjai mellett oszlott el.

Kellemetlenül hatott egy szocialistának közbeszólása, mire a publikum kérte a vezetőség türelmét addig, míg ezt az embert ki dobják, a mit tapintatosan meg is cselekedtek. Ez alkalommal figyelmeztetjük a mi szocialistáinkat: Jól tudják, hogy volt képviselőnk a képviselőházban és pártvezetőségünk az általános választói jog híve. Jól tudják, hogy úgy nyilvános ünnepeken, szónoklataikon, magánérinkezésben is a legelőzékenyebben viseltettünk a szocialisták iránt, soha szónoklatukat meg nem zavartuk. Bátorkodunk tehát őket figyelmeztetni arra, hogy ne hagyják magukat nemzetietlen agitátoroktól félrevezetni és adjanak példát érettségükről az által, hogy a mint őket nem háborgatjuk mi, ők is rendesen és türelmesen hallgassák meg mások véleményét, mert azon nézetten vagyunk, hogy a mi városunkban nincs szükség arra, hogy itt egymás ellen tüntessünk. Meg vagyunk győződve róla, hogy ezen incidenstől a bajai szocialista vezetők távol állottak.

Politikai hír.

Pozsgay nyílt levele választóihoz.

Pozsgay Miklós a keceli kerület volt országgyűlési képviselője nyílt levelet intézett választóihoz melyről közöljük a következőket:

Nyílt szó a keceli választókerület polgáraihoz!

Tisztelt Polgártársaim!

A magát alkotmányosnak hirdető erőszakos kormány meggátolt azon szándékom kivételében, hogy a február 25-ikére Keczelre egybehívott népgyűlésen polgártársaimnak képviselői beszámolómat elmondhattam volna.

A szólásszabadság és gyülekezési jog el lett tőlünk katonai hatalommal véve, mert ezen erőszakos eszközökkel hatalmaskodó kormány nem elégedett meg azzal, hogy az országgyűlést fegyveres erővel kergette széjjel, de a képviselőknek, hogy alkalmuk se legyen polgártársaik előtt törvénytelen tetteit bírálni, még a beszámolók megtartását is meggátolni igyekezett.

Arra lettünk tehát kényszerítve, hogy nyílt levél alakjában közöljük választóinkkal beszámolóinkat.

Majd vázolja a válság történetét, nyílt levélét így végzi be:

Ami nemzeti küzdelmünk évszázadok óta tart, tehát most már függetlenségünk feltámasztásának kell következnie.

S hogy ez bekövetkezhesék, kérem Önöket, tartsanak ki szilárdul, férfiasan a nemzet jogainak védelmében.

Jelszavunk legyen, hogy az országgyűlés által meg nem szavazott adót és ujoncot nem adunk.

Szívem minden melegével, ahogy csak érezni tudok, köszönöm Önöknek azt a rendkívüli, példátlan lelkesedést, melylyel a múlt év január 26-ikán zászlómat győzelmre vitték.

Együttal pedig, míg szóbelileg is tehetem, köszönetet mondok mindazon községeknek, kik bizalmi leveleikkel február 25-én felkerestek s a további küzdelemre biztattak s tántoríthatatlan bizalmukról biztosítottak.

A magyarok Istene árássa el Önöket

összesen és egyenkint kegyelmének minden áldásával.

Fogadják még egyszer igaz szívből fakadó hálás köszönetemet.

Tisztelő polgártársuk

Pozsgay Miklós.

Március idusa.

A szabad gondolat ötvennyolc éves születése napját ünnepelte e hó 15-én a magyar nemzet. Szomorú ünnep volt ez az idén. A nemzeti színű kokárda helyett szinte gyászjelvényt volt hajlandó feltűzni az ember, jelül annak, hogy nem az öröme napja ez, hanem inkább a gyászé, mert talán épen ezen a napon kell, hogy fájjon leginkább, hogy amit dicső nagyjaink negyvennyolcban megszereztek a hazának, azt néhány lelketlen ember ismét elrabolta tőlünk. A magyar szabadság hajnalának szokták nevezni március idusát. Vajjon annak nevezhetjük-e ma? Sajnos nem. Hol a magyar szabadság? Fekszik agóniában; ne vigadjunk tehát ma, hanem gyászoljunk.

* * *

A nagy évfordulót a nemzeti színű zászlók nagy serege hirdeti. A hívők seregestől tódulnak a templomba, hogy részt vegyenek a d. e. 9 órakor kezdődő istentiszteleten. Az agg honvédek megtört, megritkult kicsiny csapata is templomba igyekszik, nyomában ezernyi nép. Ki hívta őket egybe, hogy ekkora, soha nem látott számban sereglenek a templomba? Senki, de küldte őket hazafias szívük sugallata, hogy ott az Isten házában ily imára fakadjanak ajkaik:

Szent oltárodnál térdrehullva kérünk
Szabad hazánkat, óh, add vissza nekünk!

* * *

A templomban, mint a legnagyobb egyházi ünnepen, ember ember hátán, sőt a kinnrekedtek száma is egész légió. A mise végeztével a tűzoltó zenekarral az elén megindult az ünneplő közönség az Erzsébetkirályné uton. Óh, mily szívetrázó volt hallhatni, mintegy négyezer ember ajkáról egyszerre, hogy

Ha még egyszer azt üzeni
Mindnyájunknak el kell menni...

* * *

Március tizenötödike a főgimnáziumban.

A ciszterci rendnek helybeli főgimnáziuma az idén a szokottnál fényesebben ünnepelte meg a magyar alkotmány születésének emlékeztető évfordulóját. Hogy az ünnepély keretei szinte soha nem tapasztalt módon készültek, annak külső alkalmá az, hogy az idén váltak először esedékesekké annak az alapítványnak a kamatai, melyről annak idején lapunk is dicsérrel emlékezett meg, melyet a bajai 48-as honvédegyesület tett le a negyvennyolcas események és személyek leg-sikerültebb méltatásának jutalmazására. Az iskola nem politizál, az intézet vezetői és az ünnep rendezői tapintatos mérséklettel tartózkodtak azon érzelmi motívumoknak kiaknázásától, melyeket pedig fölös számban kínált a múlt és jelen közti ellentét; sőt igen helyesen egyetlen akaratlan célzás sem történt a jelenre oly ünnepen, mely kizárólag a múlt kultuszának volt szentelve. Ha valaki a közönség szokatlan, óriási érdeklődésének egyéb, mélyebben járó okait keresné, minő az említett alkalom volt, bizonyára amaz intézetnek falain kívül fogja megtalálni, mely nem a

napi politikának, csak az élő példákön buzduló honszerelmének temploma akar lenni és maradni . . .

Nemcsak az intézet tornaterme tellett meg zsufolásig jóval a kitűzött idő előtt, hanem a folyosókat is ellepte a közönség, úgy hogy ember ember hátán szorongott, de azért lelkesen kitartottak mindnyájan és nem bánták a hely szűkével járó kis kényelmetlenséget. Egyébként föltétlen helyeslés illeti az igazgatóságnak azon intézkedését, hogy az ifjúságnak helyet biztosított a teremben. E nap az ő ünnepük volt, elsősorban nekik, a haza reményeinek kellett lelkesedést meríteniök az öregek példájából, hogy legyen, aki a fáradtan aláhanyatló kézből egykoron átvegye a zászlót. Ha emiatt ki is szorult a közönség egy része, nem lehet oka panasza.

Valamivel négy óra előtt az igazgató bevezette az agg honvédeket, élükön Koch Jakab egyleti elnökkel és Fejes István 48-as honvéd főhadnaggyal. Az érdemes aggastyánok az ifjúság körében, a múlt és jövő összetalálkozása, összeölelkezése mély benyomást tett a kedélyekre.

Maga az ünnep az énekkar »Nemzeti himnusz«-ával kezdődött. Ezt követte dr. Nyilasi Rajmund tanárnak, az önképzőkör vezetőjének ünnepi beszéde. Lapunk a szó teljes értelmében szerencsésének vallja, hogy e kiváló beszédet egész terjedelmében közölheti. Majd Nagy Vazul tanár vezetésével a zenekar Erkel »Bánk bán«-jából adott elő egy részletet. A dicséret szupperlatívusza nem természetünk; de az ifjúsági zenekarnak ezen föllépése határozottan mértföldjelző a haladás útján. Elismerés illeti főleg a sikerült hangszerelésért és a lankadatlan buzgóságért Radó D. zene-tanárt, ki a mostani napra mint egyik legszebb sikerére jogos büszkeséggel tekinthet vissza. A tapsvihar lecsillapultával dr. Nyilasi tanár jelentést tett a honvédalapítvány pályázatának eredményéről. A bíráló bizottság Sztan-kovich Ferenc VII. o. t. és Réder Dezső VII. o. t. pályamunkáját dicséretre méltatta, Grünwald Dezső és Posta Sándor VIII. o. tanulók dolgozatait pedig egyenlő értékűeknek nyilvánította. Az alapítvány értelmében a döntés az önképzőkör vezetőjét illeti meg, ki azt a művet ajánlotta jutalomra, mely »az érzelmi elemek nagyobb számbavételével magasztalja a nagy idők eseményeit.« Ennek szerzője Grünwald Dezső volt, ki pályanyertes dolgozatát fel is olvasta. A pályázat eredménye egyébként arra birta az egykoron vérékkel, most javaikkal áldozó honvédeket, hogy Posta S. dolgozatát külön jutalomban részesítsék. A »Tavaszmúlt« c. dal eléneklése után Posta S. mély érzéssel elszavalta Gárdonyi Gézának megható költeményét az »Öreg honvéd«-et. Majd Spiegl János VIII. o. t. Bachrach László V. o. t. zongorakiséretével előadta a Pósa-Tarnay-féle remek melodramát, melynek címe: Ezer év. A darab költői tartalma, hogy Árpád apánk vitézeivel új életre ébredve vigasztalannak látja nemzetének jelenét, de biztatóan int felé a jövőndő. A tartalomhoz gyönyörűen alkalmazkodik a mesteri zene, melynek főképp hangfestő részletei kiválóak voltak. Az előadás méltó volt a darabhoz; a szenvedély, a szemrehányás, majd a csüggedést lassanként felváltó bizalom szépen domborodott ki Spiegl szavalatában, melynek sikeréhez szerencsés organuma is hozzájárult. Az ünnepélyt a Kossuth-nóta zárta be, melyet a közönség az ének- és zenekarral együtt énekelte. A Rákóczy-induló hangja mellett, egy lélekemelő ünnep emlékével szívében oszlott el a közönség, az öreg honvédek pedig mint azt Koch Jakab elnök köszönő szavaiban ki is fejtette, azt a meggyőződést meríthették a mai ünnepből, hogy ahol ily szellemben nevelik az ifjúságot, ott az ő áldozatuk nem marad meddő: kivirágzott az a fa, melyet ők a nagy napokban vérukkal öntöztek. Adja a magyarok Istene, gyümölcse is hogy bőséges legyen!

Régi, talán évezredes szokása az a magyar embernek, hogy örömet épűgy, mint gyászat lakomával fejezi be. Talán még az öröm ünnep befejezése volt a március 15-iki ünnepélyt követő lakoma, ma a gyászó De talán nem lesz ez mindig így, talán beteljesedik a

költő ama jóslása, hogy lesz még egyszer *ünnep* a világon.

Ünnepi lakomát rendezett Baján a *Polgári Olvasó-egylet*, hol az ünnepi beszédet *Széles Áron* ev. ref. lelkész tartotta, a *Casinó*, — itt *Hetényi Pál* dr. volt a szónok és *Ipartestület* együttesen a *függetlenségi és 48-as párttal*. Az első szónoklatot itt *Fehér Lőrinc* dr. a bajai függetlenségi párt ékeszavú fiatal tagja tartotta, ki nagy sikert aratott felszólalása nyomán a március 15-ki ünnepet ahhoz az egy naphoz hasonlítja, amit *Hadrianus* római császár *Jeruzsalem* elpusztítása és a zsidók kiűzetése után megjelölt, hogy ezen az egy napon szabad a zsidóknak visszatérniök *Jeruzsalembe*, hogy annak romjain kisirhasák magukat.

— Magunk is — úgymond, összese-reglünk ezen a napon, hogy elpanaszoljuk sérelmeinket, de összegyűlünk azért is, hogy egymás vigasztalásával, bátorításával és lelkesítésével erősítsük lelkeinket a megvívandó nagy küzdelemre

A nagy tetszéssel fogadott beszéd után dr. *Rajk* Aladárt, városunk nagy népszerűségű volt képviselőjét kívánta hallani a nagyszámú ünnepi közönség. *Rajk* Aladár a március idusának nagy napját a szeretet vallásának megszületése napjához, a karácsonyhoz hasonlítja.

— Karácsony napján ünnepeljük — mondotta — *Krisztusnak*, az emberiség megváltójának, az emberszeretet vallása megalapítójának születése napját. Hány-szor zavarták meg bűnös lelkek ezt a nagy ünnepet, de azért ez ünnep maradt mindenkoron s a szeretet vallása győzedelmeskedett az egész világon. Mi se csüggedjünk tehát! Ha a lelketlen ünneprontók meg is zavartak bennünket abban, hogy örömmel üljünk, csüggedésre nincs okunk; ünnepünk marad nekünk a szabadság születése napja örömben, vagy búban egyaránt s eljövend az az idő, ha nagy és súlyos küzdelmek előzik is meg, de el kell jönnie, hogy a megszületett, de letiport szabadságunknak megjön a husvétja is: a *fellámadás* napja

Rajk Aladár gyönyörű beszéde után még *Valentin* Emil dr. lapunk felelős szerkesztője szólalt fel, kinek humoros megjegyzései többször zajos tapsokra ragadták a hallgatóságot. *Sámán* Ferenc a szentistváni függetlenségi párt érdemes elnöke *Rajk* Aladárt köszöntötte fel egy kis, de igen ügyes beszéd keretében.

A fehér asztal melletti ünnepnek csak a késő éjszaka vetett végét.

•

Értesülésünk szerint még a *Bárány Szállóban* is volt ünnepi lakoma, hol a polgárság szintén igen nagy számmal vett részt.

Az ünneprontó.

Lapunk más helyén röviden bár, de megemlékeztünk arról, hogy március 15-ét a *Casinó* is lakomával ünnepelte meg. Hogy itt hosszasan emlékszünk meg róla egy szégyenletes incidens az oka, amelynek hőse: *Nemes József* dr. helybeli ügyvéd. Nem szívesen közlünk személyes élű cikkeket, de ezt közöljük, annál is inkább, mert *Nemes* úr ténykedésében az abszolutisztikus intézmény dicsőítését látjuk s hogy a hatalom-

imádás ezen újabb kinövése a nagy közönség okulására fog szolgálni. A beküldött cikk különben így szól:

A lakoma ünnepi szónoka *Hetényi Pál* dr. volt, kit úgyszólván az utolsó napon kértek fel a beszéd megtartására, minthogy az előzőleg felkért *casino-tag* — lemondott. Rövid, de lelkes beszéd keretében vázolta *Hetényi* a nagy évforduló jelentőségét s azt lehetett hinni, hogy vele együtt érez az egész társaság. Sajnos nem így volt. *Nemes József* dr. közvetlen *Hetényi* után felállt és azt mondta egyebek közt, hogy neki kiváltsága(?) hogy minden március 15-én olyan beszédet mondjon, mely nem illik az ünnepély keretébe. Ezzel a *kiváltságval* élt ezzel az alkalommal is, mert összebeszélte tücskötbogarat, mindenről beszélt csak március 15-ről nem és ez alkalommal kvalifikálhatlan módon nyilatkozott mindazokról, akik nem az ő politikai hitvallását követik.

Ha *Nemes* úr beszédét a haladó párt lakomáján tartotta volna, amelynek zászlaját látszott kibontani ezen alkalommal — ügyet se vetnének rá, de megbotránkozásunknak kell kifejezést adnunk, hogy akadhatson magyar ember, aki a nemzet legszentebb ünnepén útszéli kocsmába való hangokat használ.

Az első leckét *Reich* Vilmostól kapta, aki tiltakozott az ellen, hogy a *Casinó* kortestanyává devalválja.

De *Nemes* úr nem érte be ezzel a leckével. Tapintatlanságát még tetézte azzal, hogy felköszöntötte *Scheibner* Gyulát, annak a rend fenntartása körüli érdemeit magasztalva.

Csak örömről szolgál, hogy ez alkalommal is akadt egy szókimondó férfiú *Prigly* Károly személyében, aki tiltakozott az ellen, hogy március 15-ét azzal ünnepeljék, hogy főkapitányokat köszöntgessenek fel. Teljes mértékben osztjuk *Prigly* felfogását — ki melleleg szólva rögtön otthagya a *Casinó* helyiséget, — mert, bár tisztelet-becsület *Scheibner* ur személyének, de bizony ő ma Baján az abszolutisztikus kormány expozitúra, a kormány törvénytelen rendeleteinek végrehajtója, hát az ő főkapitányi minőségének március 15-én való magasztalása nem egyéb durva merényletnél a nemzeti érzés ellen. Az imponál vajon *Nemes* urnak, hogy *Scheibner* a nemzeti ünnep napján egy egész sereg csendőrt vezényelt ki? Koncedáljuk, hogy ezt felsőbb meghagyásra tette, de ha ezért tette, micsoda magasztalni való van ezen a ténykedésen? Talán a tömört libáit félti ismét az ügyvéd úr, azért örül úgy a csendőr-szurony-nak. Csak aludjék nyugodtan, *Schvartzer* dr. szelleme örökös beteg álmai fölött.

A *Casinóban* különben óriási a felháborodás. Egyébről sem beszélnek, mint erről a kínos incidensről. Sokan tömeges kilépésről beszélnek, míg mások azt beszélnek, hogy *Nemes* ellen kigolyózási indítványt fognak benyújtani. Hogy a *Casinó* elnöksége elégtételt fog szerezni a *Casinó* megsértett reputációjának, ahhoz kétség alig fér.

Néhány szó a magyar nőkhez!

Irta: Gróf Teleki Arvédné szül. Gróf Teleki Bella.

Engedjék meg, hogy most, midőn oly válságos a magyar Haza sorsa, én is érintsem azt a kérdést, mely most mindnyájunk lelkét izgalomban tartja és mely minden igaz magyar nőt is cselekedetre szólít fel. — Nagy időket élünk, a ma folyó küzdelem kimenetele fogja eldönteni a magyar nemzet létkérdését! Felujult az évszázados viszály, a mi régi ellenségünk, a báránybőrbe bujt farkas, levette az álarcot és most már igazi mivoltában fenyegeti legdrágább kincsünket: nemzeti önállóságunkat. De ne ezen csodálkozzunk, ne ezen szörnyülködünk, ez a küellen, nem belőlünk való vér és hús, jót tőle nem várhatunk, de győzedelmesen megküzdehet vele, a szent jogainak védelmére kelő egységes nemzet. Ámde itt a hazában is két tábor áll most szemben: az egyik az ezeréves alkotmány sáncait védi és lerakja új erődívenyek alapjait, melyek ez ősi nemzeti kincset bármilyen kultámadás ellen örökre megvédelmezzendik. E dicső küzdők és munkások mögött áll az egész magyar nemzet. Velünk szemben

áll a másik tábor, ez is küzd, ez is dolgozik, de ennek küzdelme dicstelen, munkája rombolás, e tábor katonai bérencek, melyek rést próbálnak ütni a bástyákon, sőt már itt ott a sáncokba be is hatoltak. Ezek az alkotmány várát akarják bevenni, hogy a magyar Hazát ellenségeink elárulják és kiszolgáltassák. És, ó gyalázat, e dicstelen tábor is magyar!

Háborúk idjén, midőn a férfiak hazájukért vérüket ontják, a nők nemcsak siratják övéiket, de kiveszik részüket ama nehéz időkben a rájuk háruló kötelességekből: százával mennek lelkesedéstől áthatva a harcok véres mezejére a sebesülteket ápolni, a haldoklókat vigasztalni s a sok fájdalom, nyomor és szenvedés közé az enyhület és bátorítás cseppjeit vegyíteni. A mi mostani vértelen dicső küzdelemünkben nem vár-e szerep a magyar nőre? Nem kell-e most is buzdítani, vigasztalni a küzdőket, öntudatra ébreszteni az ingadozókat, szítani a lelkesedést, mely az erőket megszászorozza? Nem a mi gondunk-e ez magyar nők!? De igenis, a miénk és hasonlót mindnyájunkat szent kötelességünk tudata, legyen minden családi tűzhely a hazaszeretet lobogó oltára is és mi legyünk az oltár gondozói és óh magyar nők! *mi a mostani dicső küzdőket lelkesítjük, a gyengéket erősítjük, az árulókat a társadalomból kítaszítva, megvetésükkel sújtjuk, gondoljunk már ma a jövőre is és olyan fiakat neveljünk, kikből nem kerülhetnek ki bizaárulók. Erre tegyük mindnyájan szent fogadalmat!* Fel hát Hazám női! fogjunk mindnyájan kezét, tömörüljünk párt, osztály, vallás és nemzetiségi különbség nélkül, csak az egységben van az erő, a Haza ügye mindnyájunk ügye, a Haza védelme mindnyájunk kötelessége, minden mulasztás véték, ne habozunk hát, fogjunk a munkához, ne szérenykedjünk: egyikünk szereplése sem lehet igen csekély a Haza hasznára! Hordjuk a homokszemeket is az épülő bástyához, melyek, ha mindnyájan egységesen dolgozunk, büszkén dacolhatnak majdan a gonosszság és az ármány támadásai ellen. — Vigyük át a társadalmi tere e nagy nemzeti küzdelmet, hozzuk divatba a magyar ipart, ne vásároljunk külföldi cikkeket és különösen ne sokat vásároljunk ma fölöslegest, takarékoskodjunk egy nagy nemzeti alap számára, mely halmozódik össze a gazdagok aranyaiból, a szegények filléreiből, semmi sem igen sok és semmi sem igen kevés. — Igy erkölcsi és anyagi erőnket mindnyájan összetéve a Hazáért küzdők mögött dolgozzunk mi is, akkor ma is igaz a költőnek, hogy: Magyar nőnek születni szép és nagy gondolat!

HIREK.

A bajai állami tanítóképző ifjusága nagy lelkesedéssel ünnepelte meg március 15-ének emlékét a csütörtökön délelőtt tartott önképzőköri diszülésen. Az ünnepély bőséges tárgysora a következő volt:

1. *Petőfi S. Nemzeti dal*. Zenéjét írta: Kapi Gy. Előadta az ifjusági énekkar. 2. *Petőfi S. Talpra magyar*. Szavalta: Gáspár Ödön III. a) o. tn. 3. *Émlékbeszéd*. Mondta: Horváth Dezső IV. a) o. tn. 4. *Öseink emléke*. Énekarra (zongorakísérettel) alkalmazta: Huber K. Előadta az ifjusági énekkar. Zongorán kísérte Geyer J. IV. b) o. tn. 5. *Jakab Ö. Március 15-én*. Szavalta: Zombory Gyula II. b) o. tn. 6. *Magyar nők*. Tárogatón előadta: Deák A. II. a) o. tn., Kisérték: Róth K. IV. b) o., (hegedűn). Brenninger E. III. b) o. (mély hegedűn), és Geyer J. IV. b) o. (gordonkán) tanítónövendékek. 7. *Tóth K. Előre*. Szavalta: Ács Z. II. b) o. tn. 8. *Népének a szabadságharc idejéből*. Férfikarra alkalmazta Sarudy O. Előadta az ifjusági énekkar. 9. *Rákosi V. Hősfiúk*. Felolvasta: Tóth I. II. b) o. tn. 10. *Rákóczy induló*. Előadta az ifjusági zenekar.

Sajátságos égi tünemény volt látható szerdán este felé, úgy 5 és 6 óra tájban. Ugyanis az égbolt nyugati részén, a nap korongjának szomszédságában szivárványszerű sáv volt észlelhető, amelynek akadt elég sok szemlélője. A tüzebb, a lelkesebb magyarok március 15-ének előestéjén úgy magyarázták a szokatlan tüneményt, mint a szabadság napjának hirdetőjét, nemzeti kokárdának vették a piros, fehér, zöld színben játszó sávot, melyet az ég tűzött fel. A hideg keblű, számító

fizikusok meg azt mondják, hogy a jelenség nem más mint ugynevezett *melléknap*, melyet a sugaraknak a nap udvarába került vízcspekben való megtörése létesít. Legyen igazuk a tudósoknak, de hagyják meg jámbor hitükben a hazafias érzelműeket is.

A Bajai Katolikus Legényegyesület március 18-án, vasárnap délután szabad előadást tart, a következő műsorral: 1. *Smólen Tóni*. I. rész. Előadja Farkas Ödön. 2. *Március 15.* Szavalja Timisz Károly. 3. *Smólen Tóni*. II. rész. Farkas Ödön. 4. *Talpra magyar.* Szavalja Odrai Károly. 5. *A spiritizmus.* Előadja Dombi Márk dr. főgimn. tanár. 6. *Rákóczi Rodostóban.* (Melodráma). Előadja Vissegrády Lajos, zongorán kíséri N. N. és gordonkán N. N. 7. *Szerencs.* (Magánjelenet). Előadja László Károly. — Az előadás pont 5 órakor kezdődik, amelyre az érdeklődő közönséget ez uton is tisztelettel meghívja az elnökség. Nem tagoknak a belépti díj 20 fillér. Együttal tudomására hozza az elnökség a mélyen tisztelt közönségnek, hogy ez lesz az utolsó előadás ebben a ciklusban.

A bajai önkéntes tűzoltó-testület 1906. évi április hó 1-én délután 3 órakor a városház tanácstermében (2-ik sz.) tartja rendes évi közgyűlését a következő tárgysorozattal: 1. Jelentés a múlt évről. 2. Az 1905-ik évi zárszámadás előterjesztése és a felmentvény megadása. 3. A folyó évi költségeloirányzat megállapítása. 4. A jóváhagyott alapszabályok előterjesztése. 5. Netán előterjesztendő egyéb indítványok.

A tanító-növendékek sztrájkjának epilógusa. Egyik előző számunkban megemlékeztünk a helybeli tanító-képző intézet a III. A. és B. osztályban kitört elégedetlenségről s az azt követő formális sztrájkról. Helytelenítettük már akkor a heves vérű ifjúság eljárását, és sejtettük, hogy ballépésüknek szomorú vége fog lenni. Sejtésünk igazat adott nekünk, mert a legfelsőbb fórumon drákói szigorúsággal büntették a sztrájk értelmi szerzőit. Szombaton érkezett meg a közoktatásügyi miniszter döntése, melyet d. u. 2 órakor valamennyi tanító-képző intézeti növendék jelenlétében hirdetett ki Gráf Nikáz tanfelügyelő. A miniszter a kiküldött kormánybiztos által megejtett vizsgálat nyomán úgy döntött, hogy hat növendéket, — névszerint: Zsoldos Elek, Mátray Jenő, Dulits, Szinkovits Jenő, Kiss Ferencz és Bárdos — az intézet kebeléből örökre kizárja, húszt III. osztálybeli növendékektől pedig megvon minden állami segítséget.

A döntés indokául azt említi meg a miniszter, hogy a terhelt növendékek megfeleltek a fegyelméről s a háláról, amelylyel a tanári karnak tartoznak, továbbá az ő állítólagos sérelmeik beigazolást nem nyertek.

A miniszter drákói szigorúsága rendkívül leverőleg hatott az egész ifjúságra, annál inkább csodálkozással halljuk, hogy még mindig nem tudnak sorsukba beletörödni. Pedig nagyon helytelenül cselekszenek, mert nekik nem volna szabad elfelejteniök, hogy a higgadság és türelem a legszebb erények közé tartoznak s hogy ellenszegülésükkel csak a maguk szép jövője elé gördítenek — jöllehet — elháríthatlan akadályokat.

A Bajai Katolikus Legényegyesület az elmúlt vasárnap szépen sikerült szabad előadást tartott nagyszámu közönség jelenlétében. A műsor ez alkalommal is igen változatos volt. Az előadást Pukli József kezdette meg a »Walesi bárdok« lelkes elszavalásával, amely után Farkas Ödön mutatta be Göre Gábor bíró urat. A falusi öreg bírót oly jó alakításban adta, hogy a közönség majd megszakadt a nevetéstől. A hatást nagyban emelte

az élethű jelmeze is. A tapsok megszüntével Odrai Károly elszavalta Petőfi egyik költeményét keresetlen, de igazán szívből jövő érzéssel. Ezután Böleskey Ödön tartott nagy tetszéssel fogadott felolvasást az iparos ifjúság egészségi viszonyairól; utána pedig Váradi András a »Spiritizmus«-ról olvasott fel, melyben a borivókat tette gúny tárgyává. E részben tanulságos, részben meg mulattató felolvasás után Hegyi Endre szavalta el a »A majthényi páston« című költeményt, igen nagy tetszést aratva. Végül László Károlyra került a sor, aki ismét megmutatta, hogy a monologok elmondása terén vele senki sem versenyezhet. Oly remekül adta elő a »Nősülni szeretnék« monologot, hogy a közönség zúgó tapsokkal jutalmazta az örökké jókedvű előadót.

A Magyar Védő-egyesület ipari szakosztálya vasárnap, e hó 11-én tartotta alakuló gyűlését élénk részvétel mellett. E szakosztály elnökévé az Ipartestület nagyérdemű elnökét: Czérnay Imrét választották meg, ki rövid beszéd kapcsán megköszönte a feléje irányuló bizalmat s biztosította az értekezletet, hogy ez az újabb megtiszteltetés arra fogja ösztönözni őt, hogy a magyar ipar támogatása érdekében eddig kifejtett tevékenységét hatványozott mértékben folytassa.

Az ipari szakosztály előadója Schmitt Ferencz lett.

A gazdák érdekében hasznos ujitást tervez Mauthner Ödön cs. és kir. udvari magkereskedő cég Budapesten. — Ugyanis a gazdák ezideig teljes megnyugvással szereztek be gazdasági magszükségleteiket oly üzletekben, ahol Mauthner-féle konyhakerti és virágmagvakat árusítanak, abban a hiszemben, hogy ott a gazdasági magvak is a Mauthner cégtől valók. Sajnos ez nincs mindenütt így, aminek következtében bizony sok oly gazdasági magot vétetnek meg a gazdákkal, amelyek sohasem kerültek ki Mauthner raktáraiból. Amint értesülünk a gazdák érdekének megvédésére és a cég jó hírnevének érdekében is, a Mauthner cég a közönséggel rövidesen ismertetni fogja mindazon vidéki kereskedők és szövetkezetek névsorát, a melyeknél a cég gazdasági magvai kaphatók. — Addig is ajánlatos a vásárlásnál a beszerzési forrás felől meggyőződést szerezni.

A bajai szociáldemokrata-párt március hó 18-án, vasárnap délután 3 órakor a Bárány Szálloda nagytermében márciusi-ünnepélyt rendez, dal-, szavalat- és tánccal egybekötve.

Felhívás. Felkértek bennünket a következő sorok közlésére. Tisztelettel kérjük Baja város kerékpározóit, hogy folyó hó 18-án délután fél 3 órakor a Ziech-féle vendéglőben megtartandó kerékpározók egyletének alakuló gyűlésére minél tömegesebb számban megjelenni sziveskedjenek. A szervező-bizottság.

Chrysanthemum kiállítás lesz Baján, valószínűleg a folyó év őszén, amelyet a gyümölcsészeti egyesület rendez.

Hernyózás. A gyümölcsészeti egyesület felhívja tagjainak s a többi gyümölcsstermelőknek figyelmét a hernyózásnak a saját érdekükben való mielőbbi teljesítésére — anynyival is inkább — mert annak elmulasztása 100 koronáig terjedhető pénzbírságot von maga után.

Gyümölcsfa adományozás. A gyümölcsészeti egyesület »Rezső telep« faiskolája f. hó 19-től kezdődőleg — miként az előző években ugy ezidén is nagyobb mennyiségű nemes gyümölcsfát oszt ki szegényebb sorsu telektulajdonosok között.

A türelem próbája. Vendég: De vendéglős ur, az lsten szerelméért, már egy órával ezelőtt megrendeltem egy fél csirkét és még mindig nem kapom, meddig várjak még? — Vendéglős: Persze, hogy nem, mert várom, hogy még valaki rendeljen egy felet. — Vendég: Minek azt várni? — Vendéglős: Minek? Hát csak nem ölhetek meg egy fél csirkét.

Tömeges kivándorlás Amerikába. Bács-tóvárosról írja tudósítónk, hogy e hó 3-án ismét 18-an vándoroltak ki onnan Amerikába, köztük 2 asszony is, kiknek férje már rég túl van az Oceánon. 8-án újól 20-an indultak Amerikába szerencsét próbálni. A bacs-tóvárosi svábok közül már 100-nál többen vannak az új világrészben.

Amikor a fiu lopja az apját. Kozma Ádám csantavéri lakos — mint levelezőnk írja — már jó ideje azt a kellemetlen tapasztalatot szerezte, hogy buzáját, árpáját és tengerijét valamely ügyes betörő állandóan megdézsmálja. Minthogy a lopás már a jobbmodu Kozmára is elviselhetlenné vált, jelentést tett erről a csendőrségnél, mely a nyomozást megindította. Ennek során kiderült, hogy a tolvaj nem más, mint a megkárosult saját fia. A derék fiut letartóztatták és a szabadkai ügyészséghez bekisérték.

A pénz ellensége. A napokban egy hód-ság-járási tanító a hód-sági vasuti állomásnál azzal a különös megokolással, hogy ellensége minden pénznek, 1 darab 100 koronás államjegyet összetépett és eldobott.

Szökött katona. A szabadkai rendőrség távirati értesítést kapott, hogy Tonkovics Bertalan szabadkai fiu, aki a Cegléden állomásozó 8. huszárezredben szolgál, megszökött ezredétől. — A szökött katonát otthon keresi a rendőrség. — Hogy miért szökött meg ezredétől: nem mondja meg a szükszavu távirat.

Szívtelen anya. Vasárnap reggel egy 30 év körüli nő az ujvidéki állomás épületében, négy hónaposnak látszó fiúcsesemőjét addig, amíg jegyét megváltja, Tücski Pálné temerini lakosnő gondjaira bízta, azonban többé vissza nem tért, hanem csecsemőjét elhagyván, megszökött. A tettes alacsony, sovány termetű, fején sárgás gyapjú kendő volt, termetét zöldes színű szoknya és fekete rövid kabát fedte.

A pálinka áldozata. Kunbaján f. hó 1-én Szalonnás Mihály béreslegény pálinkáért be tért a koresmába, hol két béres társa iszogatótt, kik a legényt addig-addig kínálgatták pálinkával, míg rosszul nem lett. Kivánszorgott az utcára, hol összeesett. Lakására szállították, hol iszonyu kínok között néhány órára reá meg is halt. Holttestét, miután határozottan meg lett állapítva a szeszmérgezés — nem boncolták fel.

Tilos a köpés. Ez aztán okos dolog és a mi fő: modern. De nem is csodálkozunk rajta. Amerikában az emberek egészségére nagyon vigyázz az állam is. De, hogy elmondjuk az esetet: New-york egyik színházában öt ember köpött. Az öt embert — köztük egy duggazdag kereskedőt — e miatt a rendőrség letartóztatta.

Kivitel Amerikába. A szegedi kereskedelmi és iparkamara azoknak a kereskedőknek, akik áruikat az Egyesült államokba kívánják szállítani, figyelmébe ajánlja az 1890.

FERENCZ JÓZSEF KESERŰVIZ

az egyedül elismert kellemes ízű természetes hashajtószer.

évi június hó 10-én kelt amerikai törvénynek és az amerikai konzuli szabályzatoknak ide vágó határozatait. Ezek szerint: A számlák hitelesítés végett azon amerikai konzuli hivatalnál mutatandók be, a melynek kerületében az illető áru termeltetett, vagy vétel útján megszerzetett. Oly ügynök vagy bizományos, a ki az áru eladását csak közvetíti, azonban mint vevő, gyáros vagy tulajdonos érdekelve nincs, a számlát ki nem állithatja. Vétel esetén a vétel helyének az tekintendő és a számla ott hitelesítendő, a hol az áru a vétel idejében tényleg volt, tekintet nélkül az adás-vételi ügylet megkötésének helyére. Ha azonban az áru az Egyesült államokba leendő kivitel céljából raktárból vásároltatik, a számla ott hitelesíthető, ahová az áru beraktározva volt. Ezek szerint tehát a Magyarországon termelt árukról szóló számlák hitelesítés végett az Egyesült államok budapesti főkonzulátusánál, illetve ha az áru a fiumei konzuli kerület területén termeltetett, a fiumei amerikai konzuli ügynökségnél mutatandók be, még akkor is, ha az elszállítás valamely idegen kikötőből történik. Ellenben Magyarországon eladott idegen áruk számlái a nevezett hivatalnál csak akkor hitelesíthetők, ha az adás-vételi ügylet megkötése idején tényleg az országban raktáron tartattak.

A világ bortermelése 1905-ben. Statisztikai kimutatás szerint az egyes bortermelő országok 1905. évi terméseredménye kerek számokban a következő mennyiséget tünteti fel: Franciaország 56.666.000 hektoliter, Olaszország 32.500.000 hektoliter, Spanyolország 17.000.000 hektoliter, Algir 7.740.000 hektoliter, Magyarország és Ausztria 7.300.000 hektoliter, Portugalia 4.000.000 hektoliter, Románia 2.000.000 hektoliter, Ororszország 3.000.000 hektoliter, Bulgária 1.300.000 hektoliter, Németország 3.200.000 hektoliter, Törökország 1.500.000 hektoliter, Szerbia 350.000 hektoliter, Svájc 1.000.000 hektoliter, Görögország 1.200.000 hektoliter, Argentina 1.400.000 hektoliter, Chile 3.000.000 hektoliter (?), Peru 100.000 hektoliter, Északamerikai Egyesült Államok 1.300.000 hektoliter, Mexikó 20.000 hektoliter, Bolivia 30.000 hektoliter, Azorok Madeira 150.000 hektoliter, Fokgyarmat 200.000 hektoliter, Ausztrália 250.000 hektoliter.

Orvosi körökben már rég ismert tény, hogy a **Ferencz József keserűviz** valamennyi hasonló vizet, tartós hashajtó hatása és emlitésre méltó kellemes ízénél fogva, már kis adagban is tetemesen felülmulja. Kérjünk határozottan »Ferencz József« keserűvizet.

TANULÓUL

felveszek egy tisztességes családból származó, kellő iskolai képességgel bíró

fiút vagy leányt.

ifj. Wagner Antal

• könyv- és papirkereskedő. •

A bajai határban egy-egy hold területű

SZŐLŐ

beültetésére alkalmas föld eladó. Bővebb értesítés nyerhető Határ-utca 4. sz. alatt.

Irodai gyakornok

azonnali belépésre kerestetik, cím a kiadóban.

Oberndorfi répamag.

100 kg. leszállított ára 48 kor.

Gróf Teleki Arvéd uradalmában

posta: KONCZA.

Magyar bikák, tenyésztőjások, Vetőmagtengeri.

5-1

9. szám

1906 vgrh.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kir. bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a budapesti IV. ker. kir. járásbíróságnak 1905. évi Sp. VII. 748/2 számú végzése következtében Dr. Rajk Aladár ügyvéd által képviselt Babocsei Armin javára Szokolovics György ellen 256 kor. 40 fill. s jár. erejéig 1905. évi december hó 27-én fogantatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 700 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 1 koesi, 1 szánkó és butor nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a bajai kir. járásbíróság 1905. évi V. 892/2. számú végzése folytán 256 kor. 40 fill. tőkekövetelés, ennek 1903. évi január hó 26-ik napjától járó 5% kamatai és eddig összesen 63 kor. 40 fillérben bíróilag már megállapított költségek erejéig, Baján végrehajtást szenvedett lakásán leendő eszközzésére 1906. évi április hó 3-ik napjának délutáni 3-ik órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Baján, 1906. évi február hó 26. napján.

Horánszky László

kir. bírósági végrehajtó.

ÉRTESETÉS.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű közönséget, hogy **Báró Eötvös József-utca 4-ik szám** alatt lévő **Loncsek József-féle**

fodrász üzletet

átvettem. Fő törekvésem oda fog irányulni, hogy üzletem tisztasága és a szolid kiszolgálás által a n. é közönség becses pártfogását kiérdemeljem.

Farkas János

fodrász.

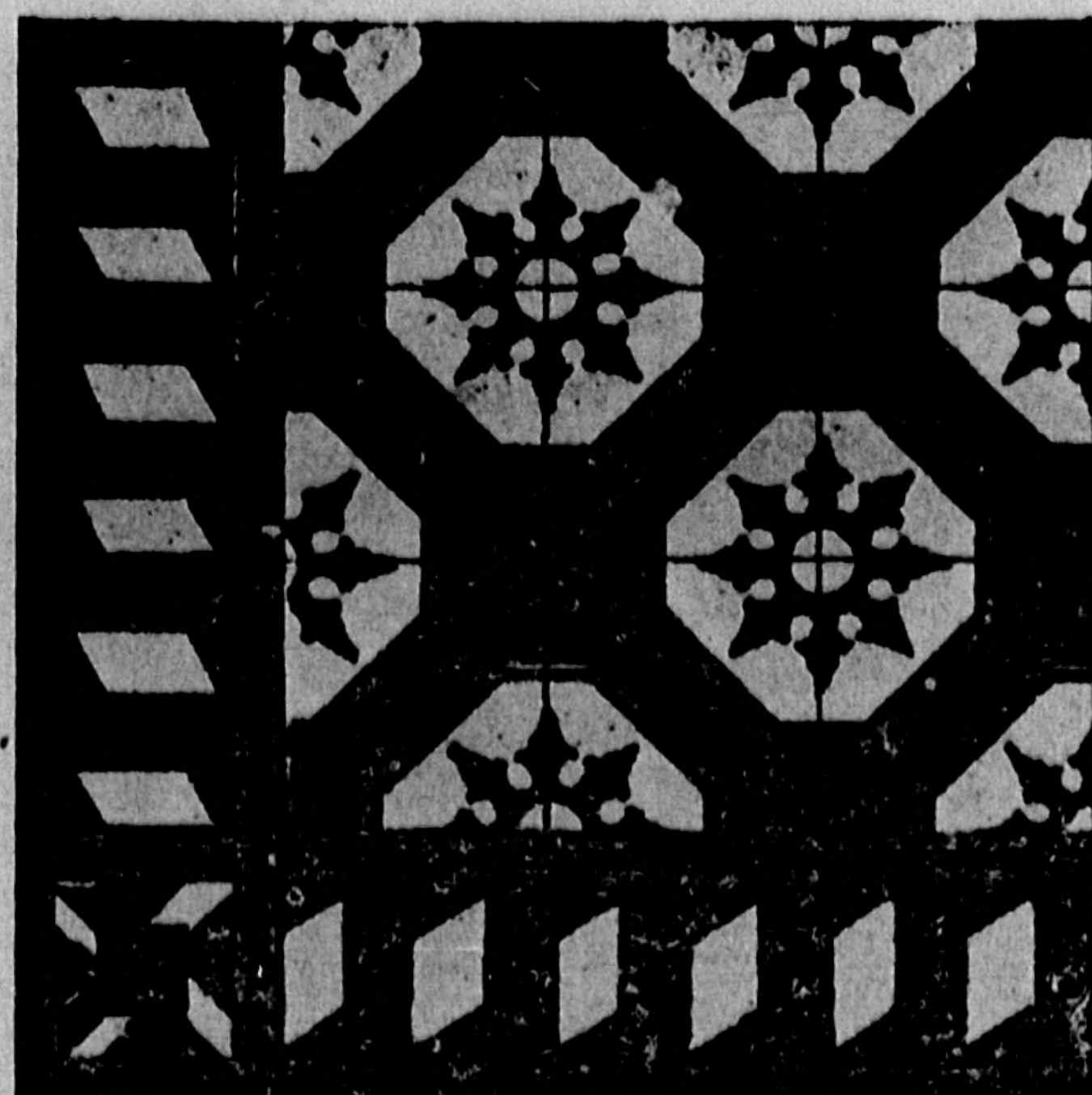
3-1

özv. Spitzer Simonné és Társa.

Drótbetétes cementesövek.

Egyszerű	Cementlapok.	Virág vázák	Kut-Oszlop-Kémény-Tűzfal-Határkövek Műkövek
Diszes		Medencék	
Márvány mozaik		Váljuk	
Terazzo	Burkolások.	Jászolok	Fedőlapok.
Beton		Talpkövek	
Keramit		Lépcsők.	

Minden alakban és méretben, legjobb kivitelben, legolcsóbb árban.

Kossuth Lajos

művészi kivitelű

MELLSZOBRA

kapható

ifj. Wagner Antalnál

BAJÁN.

Ára 6 korona.

Könyvek részletfizetésre

ép oly előnyös fizetési feltételek mellett,
mint bármely fővárosi vállalatnál

Ifj. Wagner Antal

könyvkereskedésében BAJÁN kaphatók

Hirdetések

— felvétetnek e lap kiadóhivatalában. —

Kalapok díjtalanul vasaltatnak.

Fiú kalapok:

1'10, 1'20,
1'30, 1'50,
1.60, 3 kor.-ig.

Férfi kalapok

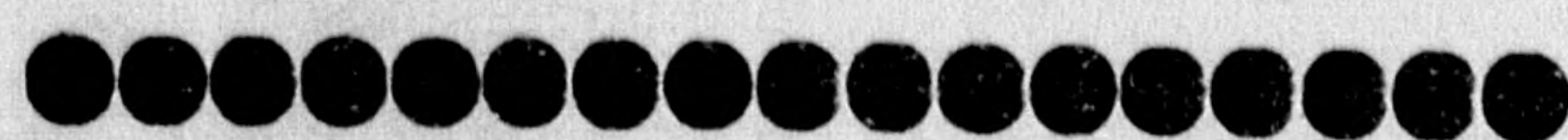
2, 2'20, 2'40,
3, 3'50, 3'60,
9 koronáig.

Nyakkendő és
keztű
különlegességek.

Halász Béla

utódánál.

Kalapok díjtalanul vasaltatnak.

Vincellér és kertész

ki a kecskeméti vinczellér-iskolát dicsé-
retes eredménnyel nyerte el ajánlja magát
alkalmaztatás céljából a t. szőlőbirtokos
uraknak. Címe: Pirisi Sándor, Homok-
megy, Pestmegye

Zongorák * Czimbalmok

* első rangú gyártmányok *

KAPHATÓK:

ifj. Wagner Antalnál

BAJÁN.

KEDVEZŐ FIZETÉSI FELTÉTELEK!

VÁLYOG

(FÉLÁRON)

kitünő minőségben ezrenként 7 kor. 40 fillérbe kerül.

A kiváltásért fizetendő 2 korona

hozávaló agyag	1 k — f	
a munkás költsége	4 k 40 f	(kötelezettség nélkül)
összesen	7 k 40 f	

Csakis előjegyzés alapján fogadunk el rendeléseket

Egyszersmind értesítjük a t. közönséget, hogy a városi téglatelep nem adhat el vályogot, minthogy a vályogkiváltási jogot mi birjuk

SZABÓ GYÖRGY és SALLÓ KÁROLY.

LEGFINOMABB

MAGYAR

GYÁRTMÁNYU

LEVÉLPAPIROSOK:

„RÁKÓCZI“

„ADRIA“

„EMKE“

KAPHATÓ:

IFJ. WAGNER ANTAL könyv- és papirkereskedésében
BAJÁN.